

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์ของโรคมะเร็งปอด
ในอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

ผู้เขียน

นายวิชญ์ จอมวิญญาณ์

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลิ่ว ผาติไชยสง-ชัยพานิช

บทคัดย่อ

โรคมะเร็งปอดเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของโลกและของประเทศไทย ในภาคเหนือนั้นมะเร็งปอดเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งและในจังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่มีผู้ป่วยสูงที่สุดในภาคเหนือ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและแนวโน้มของการกระจายตัวของกลุ่มผู้ป่วยมะเร็งปอดในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปางในระหว่างปี 2533-2552 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดมะเร็งปอดในผู้ป่วยอันประกอบด้วยปัจจัยทางด้านคุณลักษณะประชากร ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมทางสุขภาพและปัจจัยทางด้านกายภาพ โดยข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็ข้อมูลผู้ป่วยที่มาขึ้นทะเบียนกับศูนย์มะเร็งลำปาง จังหวัดลำปาง ระหว่างปี 2533-2552 และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดจำนวน 19 รายและเจ้าหน้าที่ของศูนย์มะเร็งลำปาง จังหวัดลำปางและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดที่มาขึ้นทะเบียนที่ศูนย์มะเร็งลำปางระหว่างปี 2533-2552 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,922 ราย เป็นเพศชายจำนวน 1,158 รายและเพศหญิงจำนวน 764 ราย ผู้ป่วยส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 อยู่ในช่วงอายุ 50-79 ปี ผู้ป่วยมะเร็งปอดในอำเภอเมืองลำปางมีการกระจายตัวอย่างหนาแน่นในพื้นที่อุตสาหกรรมและใกล้เส้นทางคมนาคมสายหลัก โดยพบว่าพื้นที่ที่มีอัตราความชุกของโรคมามากที่สุดได้แก่ ตำบลกล้วยแพะ (13 คนต่อประชากรพันคน) ตามด้วยตำบลบ้านเสด็จ (12 คนต่อประชากรพันคน) และตำบลบ้านแลง (11 คนต่อประชากรพันคน)

ผลการศึกษาในเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับโรคมะเร็งปอดด้วยการการให้ค่าคะแนนตามปัจจัยที่มีอิทธิพลจากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยจำนวน 19 รายและเจ้าหน้าที่ศูนย์มะเร็งลำปางและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่สุดได้แก่ การสูบบุหรี่ และปัจจัยในลำดับรองลงมาในมุมมองของผู้ป่วยได้แก่ ปัจจัยด้านการได้รับสารพิษและการสัมผัสสารเคมี ส่วนปัจจัยในลำดับ

รองลงมาตามมุมมองของแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้แก่ ปัจจัยด้านการอยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง เช่น ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมหรือใกล้เส้นทางคมนาคมสายหลัก

ผู้ป่วยมะเร็งปอดในอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปางมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะเมื่อเมืองและอุตสาหกรรมมีการขยายตัวมากขึ้น ประชากรและจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นนอกจากการรณรงค์ไม่ให้ประชาชนสูบบุหรี่แล้ว หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรต้องวางแผนรับมือกับมลภาวะทางอากาศอันเกิดจากควันรถและควันจากโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการแนะนำและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการป้องกันและตระหนักถึงอันตรายจากความเสี่ยงต่อการสัมผัสสารเคมีและจากการรับสารพิษจากมลภาวะทางอากาศ

Thesis Title	Geographical Analysis of Lung Cancer in Mueang Lampang District, Lampang Province
Author	Mr. Wit Jomwinya
Degree	Master of Science (Geography)
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Liwa Pardthaisong-Chaipanich

ABSTRACT

Lung cancer is the world's leading cause of death, including Thailand. In northern Thailand, lung cancer is the most important cause of death, and Lampang province has the highest number of patients in northern Thailand. The purposes of this study are; firstly, to study patterns and trends of the distribution of lung cancer patients in Lampang district, Lampang province between 1990 and 2009; secondly, to analyze risk factors associated with lung cancer in patients, including population characteristics, health behavior and physical factors. Lung cancer patients data used in this study were from the natives registration in Lampang Cancer Center, Lampang province between 1990 and 2009, and from in-depth interviews with 19 lung cancer patients as well as officers of Lampang Cancer Center, and community health officers.

The results revealed that there were 1,922 lung cancer patients registered with the Lampang Cancer Center between 1990 and 2009. There were 1,158 male patients and 764 female patients. Seventy-five percent of the patients were between of 50-79 years old. The distribution of lung cancer patients in Lampang district was concentrated in industrial areas and near the main roads. Areas that had the highest prevalence rate were Kuay Pae (13 per thousand population), Ban Sadet (12 per thousand population), and Ban Leang (11 per thousand population) sub-districts, respectively.

Results on factors associated with lung cancer by giving scores from 19 patients and officers of Lampang Cancer Center and health offices showed that the most important risk factor was smoking. The second most important factor, in the view of patients themselves, was toxin and chemical exposure. The second most important factor, in the view of doctors and health

officers, was living near the cancer risk areas, including industrial factories and main transportation routes.

The number of lung cancer patients in Lampang district, Lampang province, is likely to increase in the future, particularly with urbanization and industrial expansion, the increase of population and number of cars as well as the increasing proportion of the elderly. Therefore, apart from the non-smoking campaigns, related institutions should plan to cope with air pollution from exhaust fumes earned by vehicles and industrial factories. In addition, suggestion and important notices should be given to the people in order to prevent them from the risks in chemical exposure and air pollution toxin.